

ANTIKVARISK MEDVERKAN 2021

Britt-Marie Lennartsson

DAGSÅS KYRKA - DAGVATTENHANTERING

Hallands län, Varbergs kommun, Dagsås socken.

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2021:62



STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER



Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland.

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2021.

Antikvarisk medverkan 2021.

Bild framsida: Dagsås kyrka, stuprör anslutna till det nya dagvattenssystemet vid den södra fasaden. (Fotonr. 2021-28-95).

Foto: Britt-Marie Lennartson.

Grafisk form: Anders Andersson.

Layout: Britt-Marie Lennartsson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Kulturmiljö Hallands d nr 2020/271.

INNEHÅLL

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	4
INTYG OCH RAPPORT	5
HISTORIK OCH BESKRIVNING	5
Dagvattenhanteringen.....	5
UTFÖRDA ÅTGÄRDER	6
Rapporter från Kulturmiljö Halland 2021.....	9

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

- Objekt:
Dagsås kyrka, Dagsås socken, Varbergs kommun.
- Länsstyrelsens dnr:
433-6028-20, datum 2020-10-06.
- Kulturmiljö Hallands dnr:
2020-271.
- Kulturmiljö Hallands foton:
Film nr 2021-28, foton tagna av Britt-Marie Lennartsson.
- Beställare:
Tvååkers pastorat.
- Handlingar:
Handlingarna för ansökan om åtgärden är en programbeskrivning med tillhörande bilaga med schaktplan, upprättad av WSP, Mas Johansson, daterad 2020-05-18.
- Entreprenörer och hantverkare:
TBR Service AB.
- Projektledare:
Mats Johansson, WSP.
- Antikvarisk medverkan:
Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland.
- Renoveringsperiod:
Sommaren 2021.
- Fältbesök:
Projektet har diskuterats och besök på plats har gjorts i samband med exteriör renovering av Dagsås kyrka under våren 2021. Slutbesiktning 12/10 2021.
- Antikvariskt utlåtande:
Arbetena har utförts på ett kulturhistoriskt riktigt vis i enlighet med länsstyrelsens beslut och enligt de anvisningar som Kulturmiljö Halland lämnat såsom antikvarisk medverkande.

INTYG OCH RAPPORT

Arbeten beträffande dagvattenhantering har utförts vid Dagsås kyrka under 2021. Då kyrkan är skyddad genom kulturmiljölagen har Tvååkers pastorat begärt tillstånd av länsstyrelsen till åtgärden. Detta tillstånd gavs enligt beslut 433-6028-20, datum 2020-10-06. I detta beslut ingick även tillstånd till installation av pelletsvärme. Pelletsvärmen har senare utgått och ersatts av ett nytt beslut för installation av bergvärme (länsstyrelsens beslut 433-3908-2021, daterat 2021-05-19, Kulturmiljö Hallands dnr 2021-168.) Enligt beslutet krävs antikvarisk medverkande. Till antikvarisk medverkande har Tvååkers pastorat valt Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland. Enligt länsstyrelsens beslut ska den antikvariske experten följa och dokumentera arbetena i en slutrapport. Denna rapport sammanfattar utförda åtgärder på Dagsås kyrka ur ett kulturmiljöperspektiv.

Arkivmaterial förvaras hos Kulturmiljö Halland, Tolls-gatan 7 i Halmstad, d nr 2020-271. Digitala fotofiler till fotodokumentationen utförd vid antikvarisk medverkan vid arbetena på Dagsås kyrka är tagna av Britt-Marie Lennartsson och förvaras hos Kulturmiljö Halland, film 2021-28. I filmen ingår även foton tagna i samband med exteriör renovering av kyrkan som pågått under 2021.



Stuprören vid sakristian släppte ut regnvattnet rakt ut på marken. Fasadputsens uppvisade missfärgning och skador till följd av att vattnet stänkte. Foto taget före den exteriöra renoveringen och omarbetning av dagvattenhanteringen 2021.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Dagsås stenkyrka är byggd 1914 på murarna av den då nedbrunna äldre kyrkan med anor från medeltiden. Ritningarna till den nya kyrkan gjordes av arkitekt Axel Lindegren, i samma stil och i stora drag med samma utformning som den äldre. Vapenhuset som legat på den södra sidan återuppbyggdes men blev förråd och sedan 1984 sakristia.

Kyrkobyggnadens exteriör är intakt sedan 1914. Den består av ett rektangulärt långhus, kraftigt torn i väster och tillbyggd sakristia på sydsidan. Kyrkan har en enkel utformning med odekorerade, vita putsfasader som genombryts av tio stickbågeformade fönsteröppningar. På långhusets södra sida finns en nedgång till källaren, vilken är tillkommen under 1900-talet. Nedgången är gjuten med en trappa ned till en trädörr in till ett pannrum.

Interiören förnyades helt efter branden och försågs med ny inredning. Den fasta inredningen med klassicistiska influenser är enhetligt färgsatt i vitt, beige och ljusblått och är välbevarad sedan 1914.

Dagvattenhanteringen

Avvattning från taken över långhuset har skett genom ett slutet system med stuprör som lett vidare vattnet till stenkistor. Det finns en stenkista på kyrkans södra sida och en på den norra. Stenkistan på den södra sidan av kyrkan hade begränsad funktion och ledningarna drabbades ofta av stopp.

Avvattningen från sakristians sadeltak var inte kopplat till detta system utan regnvattnet släpptes direkt ut vid ytterväggen. Att släppa ut regnvatten direkt vid en yttervägg kan ge upphov till skador på byggnad och fasad.



UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Avvattningen från det södra takfallet har anslutits till nya ledningar under mark, som för vattnet till stenkistan på kyrkans norra sida. Stuprören från sakristians tak har försetts med markbrunnar med ledningar som också ansluts till ledningarna mot den norra stenkistan.

Nya ledningar har grävts vid kyrkans södra yttermur, i enlighet med alternativ 1 på ritning, "*Bilaga 1 Schaktplan för ny dagvattenanslutning och alternativ uppvärmning*". se sidan 8. Ritningen ingick tillsammans med programbeskrivning i tillståndsansökan hos länsstyrelsen. Ritningen reviderades i maj 2021 med ledningar för bergvärme, istället för pelletsvärme. Ledning och schaktning har därför gjorts på samma ställe runt koret både för dagvatten och bergvärme. Schaktningen för ledningarna har gjorts i grusgången runt kyrkan. Inga grundstenar till kyrkan har berörts eller påverkats. Ledningarna har sedan anslutits till den fungerande ledningen på kyrkans norra sida, vidare till stenkistan på denna sida. Befintliga stuprör, har setts över i samband med exteriör renovering under 2021. Marken har återställts efter åtgärden och det finns inga synliga spår efter grävningsarbetena.



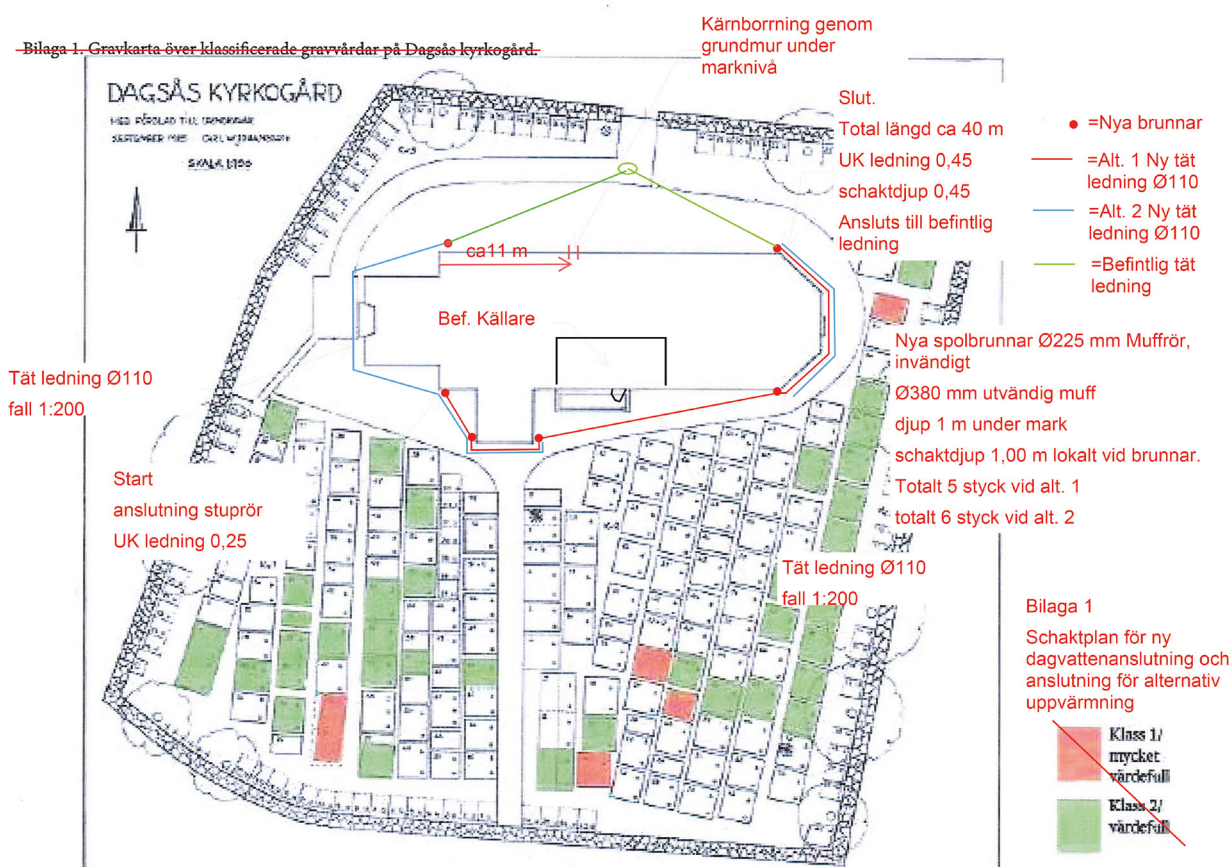
Stuprören vid sakristian har nu försetts med markbrunnar och är anslutna till ledningssystemet. Marken är i övrigt återställd och inget syns i övrigt av schaktningsarbetena.



Nya ledningar går numera under grusgången längs kyrkans södra sida.



Avvattningsystemets ledningar går nu från kyrkans samtliga stuprör till en stenkista på norra sidan. Marken är återställt och inget syns av schaktningsarbetena.



Arbetena är utförda enligt denna ritning, alternativ 1, röda linjer. Ritningen bilades ansökan om tillstånd för avvattningshantering och byte av värmekälla, framtagen av WSP, Mats Johansson, 2020-05-18.

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2021

2021:1	Tjärby grustäkt, Arkeologisk utredning
2021:2	Båtsmans, del av Lahall 2:13, flytt av byggnad
2021:3	Skummeslövs kyrka, utvändig renovering
2021:4	Sankta Gertruds kapell, utvändig renovering
2021:5	Broktorp 4, Antikvarisk förundersökning
2021:6	Brovakten 4, Antikvarisk förundersökning
2021:7	Landeryds godsmagasin -renovering av tak och syll
2021:8	Brons- och järnålder vid Holms kyrka, Holm 2:3, Arkeologisk undersökning
2021:9	Hotell Mårtensson, Gillestugan 1, Skyltning mm. Antikvarisk förundersökning
2021:10	Bocken 18 och Bocken 20. Förslag till planbestämmelser för kulturvården.
2021:11	Kemisten 5, Antikvariskt utlåtande.
2021:12	Råmebo hembygdsgård. Vård- och underhållsplan
2021:13	Befästningsrester i Norre Katts park. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:14	Öringe fiber, Getinge sn, fast. Öringe 1:5, Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:15	Hotell Mårtensson, Takkupor, rev förslag. Konsekvensbeskrivning
2021:16	Busstur Stora Torg, Arkeologisk undersökning (schaktningsövervakning)
2021:17	Inför ny vatten- och elledning. Falkenberg. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:18	Frillesås-Rya 3:77. Kungsbacka kn. Arkeologisk förundersökning
2021:19	Valhalla 5, antikvariskt utlåtande
2021:20	Försörjningshemmet 18, antikvariskt utlåtande
2021:21	Pårups gravfält, Trönninge sn, Halmstads kn, Arkeologisk schaktningsövervakning
2021:22	Marbäck, Halmstad, Snöstorps sn. Arkeologisk utredning
2021:23	Fibernetläggning vid treuddar, en stensättning och en boplat i Bexets stugby, Trönninge sn, Halmstad. Ark. schaktningsövervakning
2021:24	Kv. Postmästaren, Esplanadparken och Norra Vallgatan - kulturmiljöutredning
2021:25	Spannarps kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:26	Sibbarps kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:27	Tvååkers kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:28	Dagsås kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:29	Flickskolan 6, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:30	Gästgivaren 10, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:31	Societetshuset i Varberg, antikvarisk medverkan
2021:32	Alfshögs kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:33	Askome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:34	Vessige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:35	Lyngåkra 6:8, Rivningsdokumentation
2021:36	Gamlestugan i Morup, Morup 27:1, antikvarisk medverkan
2021:37	Hägarreds gård, fönsterbyte, antikvarisk medverkan
2021:38	Köinge kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:39	Okome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:40	Svarträ kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:41	Tjärby kyrka, konstglasfönster, antikvarisk medverkan
2021:42	Tjärby kyrka, invändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:43	Varbergs idrottshall, antikvarisk förundersökning
2021:44	Dagsås kyrka, exteriör renovering
2021:45	Kirsten Munks hus, Byte av butiksfönster, antikvarisk medverkan
2021:46	Flundran 5, Inredning av vind, Antikvarisk förundersökning
2021:47	Västra bageriet, Svårdet 6, Antikvarisk förundersökning
2021:48	Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10, Arkeologisk utredning, Skummeslövs socken, Laholms kn
2021:49	Fornlämningar vid Stafsingevägen, Stafsinge sn, Arkeologisk efterundersökning 2021
2021:50	Staffens, Olofsbo hembygdsgård, halmtak, antikvarisk medverkan
2021:51	Mjellby konstmuseum, antikvariskt utlåtande inför om- och tillbyggnad
2021:52	Vessinge sandhedar, Veinge sn. Arkeologisk. utredning
2021:53	Hanhals övre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:54	Hanhals nedre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:55	Spannarps kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:56	Fjällaregården 2:22, Dokumentation av ekonomibyggnad
2021:57	Åkrabergs gård, renovering av verandan, antikvarisk medverkan
2021:58	Wallens slott, murrenovering och byte av stolparmaturer, antikvarisk medverkan
2021:59	Edenberga brandstation, renovering av slangtornet, antikvarisk medverkan
2021:60	Lottens, Västtralt 2:10, ommålning av bostadshuset, antikvarisk medverkan
2021:61	Rudan 3, Gårdshus, antikvarisk förundersökning
2021:62	Dagsås kyrka, dagvattenhantering, antikvarisk medverkan
2021:63	Dagsås kyrka, bergvärme, antikvarisk medverkan



KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE